

**ЕКОНОМІКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ
ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

УДК 338:439.5:631.147

**СПЕЦИФІКА РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ
ПРОДУКЦІЇ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ АСПЕКТ ©**

В.А. МАЗУР,
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент,
віце-президент ННБК “Всеукраїнський
науково-навчальний консорціум”,
ректор,

С.Я. КОВАЛЬЧУК,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті розглянуто вплив процесів глобалізації на розвиток ринку органічної продукції в Україні та визначальні особливості європейського ринку. Досліджено експортний потенціал Українського ринку, акцентовано на тому, що органічне виробництво України поки що зорієнтоване на експорт. Проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку внутрішнього ринку органічної продукції; визначено основних імпортерів органічної продукції з України. Наголошено, що незважаючи на зростання попиту на органічну продукцію з України, європейський ринок зацікавлений в прозорих відносинах з постачальниками. Підкреслено, що на ринок ЄС може потрапити тільки та продукція, яка відповідає європейським стандартам. Наразі імпортери стикаються з ризиками знаходження у продукції українських виробників залишків заборонених речовин – пестицидів. Тому кожен впроваджений Регламент, Директива або Рішення ЄС – це той інструмент, що дозволяє увійти на ринки ЄС та попередити виникнення небажаних наслідків для імпортера. Охарактеризовано документи Європейського союзу, які регулюють процедуру імпорту органічної продукції до країн ЄС. Зауважено, що Український ринок функціонує в умовах цілковитої недовіри чинного законодавства у сфері органічного виробництва. За іноземними стандартами сертифіковані 99% органічного ринку, а відтак Держспродспоживслужба не може проконтролювати відповідність продукції. Узагальнено алгоритм процесу експорту органічної продукції з України згідно вимог Європейської Комісії з обов'язковим використанням системи TRACES. Доведено ефективність розвитку органічного виробництва в Україні, яке має високу додану вартість.

Ключові слова: ринок органічної продукції, сертифікат, ринки ЄС, електронна система TRACES, експортна стратегія, фермерські господарства.

Рис. 2. Табл. 1. Літ. 14.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації світової економіки сприяють зростанню обсягів виробництва, споживання, переміщенню товарів. Досить стрімкий розвиток ринку органічної продукції робить його незмінним інструментом управління як галузі економіки, так і екології. Швидке зростання економіки екологічно невиснаженим шляхом неможливе без безпечного стану довкілля й доступу до безпечних харчових продуктів та сировини. За різними експертними оцінками найближчим часом частка органічної продукції у світовому продовольчому балансі досягне 14-30% [1].

Міжнародний ринок органічної продукції майже два десятиріччя є одним з найбільш рухливих ринків продовольства у світі та стає поширеною альтернативою використанню традиційної продукції. Попит на органічну продукцію у країнах Європейського Союзу вдвічі перевищує пропозицію, тому значні її обсяги експортуються для подальшої переробки та споживання. У регіональній структурі експорту аграрного виробництва країни ЄС займають друге місце. Експорт органічної продукції з України у 2016 р. досяг 73 млн євро, що на 20 млн євро більше, ніж у 2015 році [2].

Основу аграрної продукції, яка експортувалась до ЄС у 2017 році склали зернові – 1,7 млрд дол., олія – 1,4 млрд дол., насіння олійних культур – 1,1 млрд дол. Крім того, дія Угоди про Зону вільної торгівлі між Україною та ЄС дозволила аграрному сектору збільшити експорт продукції, який за 2017 рік зріс на 37,1%, або майже на 1,6 млрд дол. та склав 5,8 млрд дол. У 2017 році зовнішньоторговельний обіг аграрної та харчової продукції між Україною та країнами Європи збільшився на 30,8%, або 1,9 млрд дол., та становив 8,1 млрд дол. [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку ринку органічного виробництва – це важливий науковий напрямок дослідження комплексної проблематики як збереження екологічного стану навколишнього середовища, так і використання дієвих економічних механізмів ефективного функціонування ринку. Проблематику ринку органічної продукції досліджували Н. Андреева [13], Г. Гуменюк [7], Е. Кіреєва [14], Л. Купінець [13], Т. Оверковська [1], В. Мельник [8], О. Шукалов [12] та інші.

У той же час, враховуючи внесок як зарубіжних, так і вітчизняних науковців в дослідження даної проблематики, питання специфіки ринку органічного виробництва в умовах інтеграційних процесів та адаптування аграрного сектору України до вимог САР ЄС потребують подальших досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є визначення специфічних рис європейського ринку органічного виробництва та доцільність розвитку органічного виробництва в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи географічне розташування та природні умови, ринок органічної продукції України має досить високий потенціал та займає вагомий нішу європейського ринку. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства у 2017 році Україна займала 11-те місце серед країн Європи та 20-те у світі за загальною площею сільськогосподарських угідь, сертифікованих як органічні. Площа сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом складає понад 420 тис. га, що становить лише 1% від загального об'єму сільськогосподарських угідь. З них 335 000 га зайняті орними

культурами. На цих землях аграрії переважно вирощують зернові, олійні та бобові. У невеликих обсягах культивуються також овочі й фрукти. Крім того, на 550 тис. га дикоросів збираються ягоди, гриби, горіхи, лікарські трави [3;4].

За останні 5 років площі органічних земель збільшилися на 54% і на сьогодні складають майже 422 тис. га: 48,1% зайняті під вирощування зернових, що ставить нас на 7-ме місце серед країн-виробників органічних зернових; понад 16% займають олійні – 5-те місце у світі; 5,0% займають бобові – 7-ме місце; під овочами зайняті 2% угідь – 10-те місце, а під фруктами – 1,0% (див. рис.1) [3].

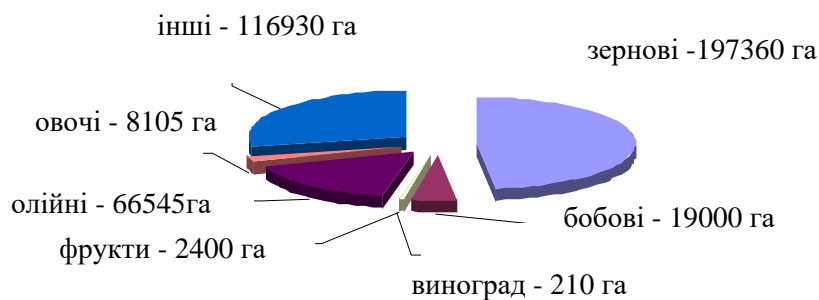

Рис. 1. Площі органічних сільськогосподарських земель в розрізі культур

Джерело: побудовано авторами з використанням [6]

Характерною особливістю останнього десятиліття є позитивна динаміка розвитку ринку органічної продукції в Україні. Кількість компаній і підприємців, які виявили зацікавленість в отриманні сертифікату на право займатися органічною діяльністю, в нинішньому році вже зросла на 20-25%. У 2017 році 485 підприємців отримали сертифікат про виробництво органічної продукції, що на 70 % більше, ніж у 2011 році. Виробниками продукції рослинництва є 244 суб'єкти [4].

При цьому така кількість виробників в Україні складає лише 0,61% від їх кількості в Іспанії (більше 34 тис.) та 0,84% в Німеччині (більше 25 тис.) [5].

Водночас попит на українську органічну продукцію на зовнішніх ринках зростає. Серед основних імпортерів органічної продукції з України – Німеччина, Польща, Британія, Австрія, Італія та Швейцарія. Зернові складають 47% експорту, серед інших вагомих позицій – насіння, олійні культури, молочні продукти та мед [5].

Проте варто звернути увагу на ту обставину, що органічне виробництво України поки що зорієнтоване на експорт. За обсягом внутрішнього ринку органічних продуктів Україна займає лише 25-е місце в Європі. З кожного гектара органічних сільськогосподарських угідь у нашій країні на внутрішній ринок потрапляє продукції лише на 50 євро. В європейському союзі з гектара органічних земель – у 47 разів вище: в країнах Європи на 1 га припадає в середньому 2345 євро. В Україні споживання органічних продуктів на душу населення є значно меншим, ніж в країнах ЄС і складає 3 євро, тоді як у ЄС – 53,7 євро [3].

Водночас Українські експортери органічної продукції продовжують бути одними з найважливіших постачальників на міжнародні ринки. Однак на ринок ЄС може потрапити тільки та продукція, яка відповідає європейським стандартам. Та

незважаючи на зріст попиту на органічну продукцію з України, європейські покупці, в першу чергу, зацікавлені будувати відносини з прозорими постачальниками, які можуть забезпечити належну простежуваність товару “від лану до столу” [6].

Імпортери наразі стикаються з ризиками знаходження у продукції українського виробника залишків заборонених речовин-пестицидів, що виникають внаслідок негосподарського ставлення до всього циклу органічного виробництва та ланцюга постачання [2]. Тому кожен впроваджений Регламент, Директива або Рішення ЄС – це той інструмент, що дозволяє вийти на ринки ЄС та попередити виникнення небажаних наслідків для імпортера (див табл.1).

Одним із орієнтирів у питаннях імплементації законодавчих актів Європейського союзу в сфері сільського господарства є Додаток XXXVIII до Угоди про асоціацію, який зосереджує список актів законодавства, що стосуються різних сфер: від виробництва насіння, продуктів тваринного походження до питань виноробства та торгівлі овочами і фруктами [6].

За своєю суттю запропоновані документи встановлюють вимоги до показників якості та безпечності різних видів продукції за принципом: відповідність назви продукту його складу [2; 7; 8].

Таблиця 1

Документи, які регулюють процедуру імпорту органічної продукції до ЄС

	Назва документу	Зміст
1	2	3
1	Директива Європейської Комісії 2002/63/ЄС1 від 11 липня 2002 року	Встановлено загальноєвропейські методи відбору зразків для офіційного контролю залишків пестицидів в продуктах рослинного і тваринного походження.
2	Постанова Ради (ЄС) 834/20072 від 28 червня 2007 року (скасовано Постанову (ЄЕС) № 2092/913)	Переглянуто основні вимоги щодо органічного виробництва і маркування органічних продуктів; більш чітко визначено цілі, принципи та правила органічного виробництва з метою сприяння прозорості, усталенню довіри споживачів та гармонізованому сприйняттю концепції органічного виробництва (забезпечує основу сталого розвитку органічного виробництва гарантуючи ефективне функціонування внутрішнього ринку, чесну конкуренцію та захищає інтереси споживача).
3	Постанова Ради (ЄС) № 889/2008 від 5 вересня 2008 року (що зазначені в Постанові Ради (ЄС) №834/20072	Викладено детальні правила впровадження вимог до органічного виробництва, маркування і контролю. Статтею 34 даного документу визначено спеціальні правила приймання продуктів з третіх країн (органічні продукти повинні ввозитися з будь-якої третьої країни у відповідній тарі або контейнерах і закриті таким чином, щоб запобігти підміні вмісту, а також давати можливість ідентифікувати експортера, мати будь-які інші відповідні позначки і номери для ідентифікації партії товару, а також супроводжуватися відповідним сертифікатом інспекції).
4	Постанова Ради (ЄС) №1235/2008 від 8 грудня 2008 року	Означено детальні правила організації процедури імпорту органічних продуктів з третіх країн.
5	Постанова Ради (ЄС) № 152/20096 від 27 січня 2009 року	Встановлено методи відбору зразків і проведення аналізів для офіційного контролю кормів.

Продовження табл. 1

1	2	3
6	Постанова Ради (ЄС) № 691/20137 від 19 липня 2013 року	Враховано останні зміни у виробництві, зберіганні, транспортуванні та продажу кормів, внесено зміни до методів відбору зразків та проведення аналізів для офіційного контролю кормів, зазначених попередньо у Постанові Ради (ЄС) № 152/20096 (згідно з Постановою від 19 липня 2002 р., відбір зразків для офіційного контролю залишків пестицидів в/на кормах рослинного та тваринного походження має виконуватися у відповідності до вимог Директиви Європейської Комісії 2002/63/ЄС від 11 липня 2002 року).
7	Настанови Європейської Комісії щодо додаткових офіційних перевірок органічної продукції (грудень 2015 року)	Оскільки при експорті-імпорті органічної продукції завжди існують ризики знаходження залишків заборонених речовин-пестицидів, Європейською Комісією було проголошено більш жорсткі Настанови щодо додаткових заходів контролю імпорту органічних продуктів, що походять з України, Азербайджану, Білорусі, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Молдови, Таджикистану, Узбекистану і Російської Федерації.
8	Настанови Європейської Комісії щодо додаткових офіційних перевірок органічної продукції від 29 листопада 2016 року	Європейська комісія переглянула та залишила без змін Настанови (п.7) для України, Російської Федерації та Казахстану, які почали діяти з 1 січня 2017 року (відстеження та ідентифікація всіх імпортованих поставань органічних харчових продуктів та кормів).
9	Виконавчим Рішенням Комісії (ЄС) 2016/13309 від 2 серпня 2016 року внесено зміни до Постанови Ради (ЄС) № 1235/20082	Встановлено детальні правила реалізації Постанови Ради (ЄС) № 834/20075 щодо порядку виконання імпорту органічних продуктів з третіх країн (зادля забезпечення еквівалентності та відповідно основних вимог, зазначених у Статті 10 даного Виконавчого Рішення було оновлено список контролюючих органів влади та органів сертифікації).
10	Виконавчим Рішенням Європейської Комісії від 14 жовтня 2016 року внесено зміни до Постанови Ради (ЄС) № 1235/20082	Передбачено запровадження системи електронної сертифікації як модуля вбудованого до електронної Системи Торгового Контролю і Експертизи (TRACES) для видачі електронного сертифіката інспекції.

Джерело: сформовано авторами з використанням [2; 9;10]

Зауважимо, що Український ринок функціонує в умовах цілковитої невідомості чинного законодавства у сфері органічного виробництва. Закон України “Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини” не працює, як наслідок – українські виробники не сертифіковані за українським законодавством. Крім того, істотним недоліком закону, що діє, є його невідповідність законодавству ЄС.

За іноземними стандартами сертифіковано 99% органічного ринку, а відтак Держпродспоживслужба не може проконтролювати відповідність продукції. Сьогодні сертифікація для експортерів органічної продукції з України є доволі складною процедурою та відбувається за еквівалентним стандартом, а частка органічної продукції в загальному агроекспорті становить лише 0,5% [5].

Тому під час експорту продукції необхідно попередньо з'ясувати процес контролю її ввезення в країну імпорту з самим імпортером та компетентними контролюючими органами його країни або країни перетину кордону [6].

Алгоритм процесу експорту органічної продукції з України згідно вимог Європейської Комісії щодо додаткових офіційних заходів контролю експорту-імпорту органічних продуктів, що походять з України та інших сусідніх країн зображено на рис. 2 [6].

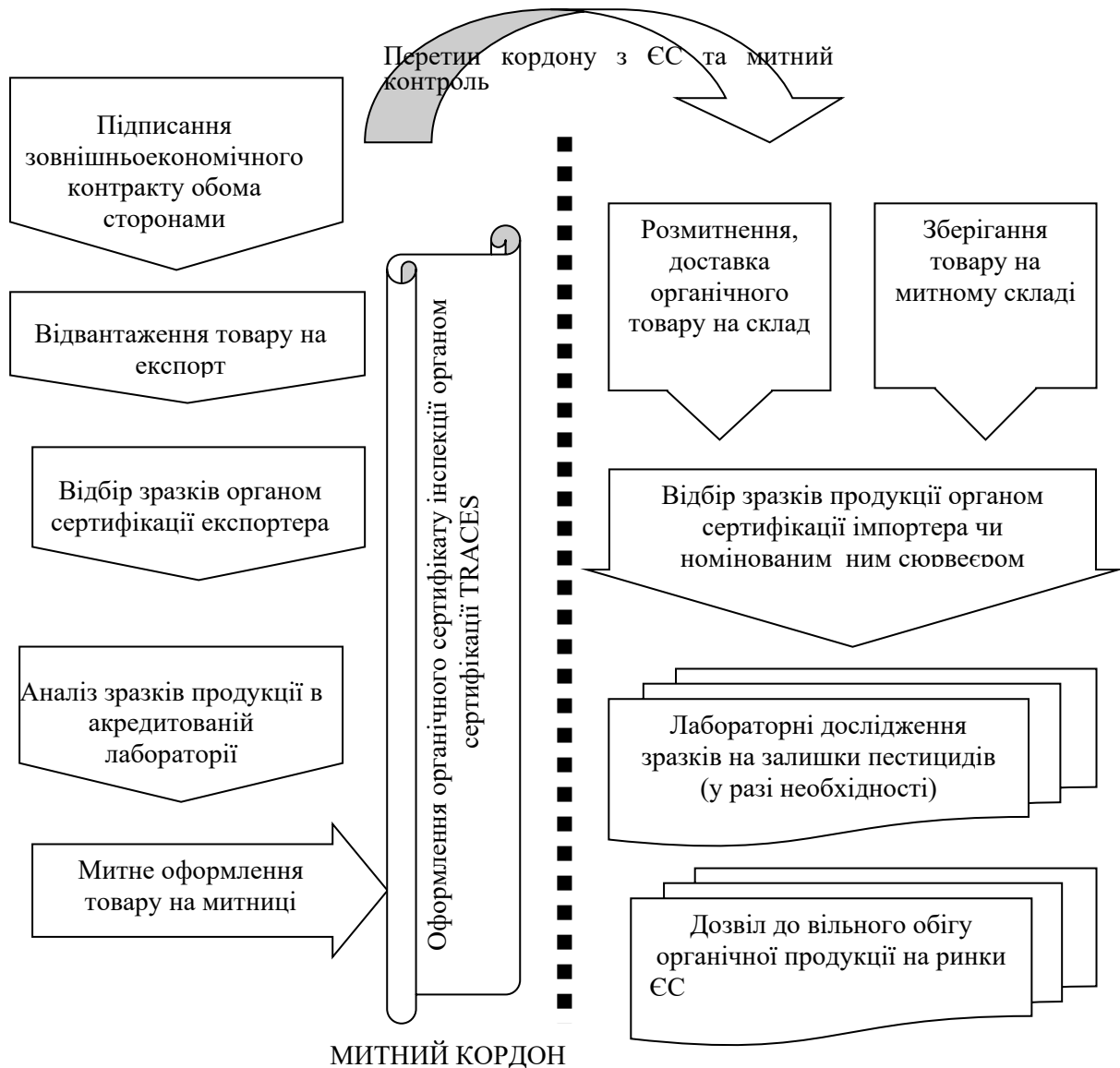

Рис. 2. Алгоритм процесу перетину кордону органічних товарів з ЄС

Джерело: розроблено авторами з використанням [6]

Використання електронної системи TRACES з жовтня 2017 року дає можливість відстежувати переміщення органічних продуктів, продуктів харчування по всій території ЄС. Відтак отримання електронних сертифікатів інспекції стали

обов'язковими для всіх операторів органічного ринку. Система TRACES дозволяє контролювати обіг органічних продуктів на території країн ЄС. Також суб'єктам ринку буде простіше отримувати всі необхідні дозволи та отримувати більш точну інформацію про органічний імпорт [6].

У Настановах Європейської Комісії визначено необхідність здійснення додаткових заходів контролю при імпорті органічної продукції з таких країн як Росія, Україна та Казахстан. Використання системи TRACES не знімає із експортера зобов'язань щодо здійснення контролю за переміщенням відповідних органічних продуктів.

Однак, як свідчать останні проведені дослідження, сьогодні дедалі більшої популярності набирає органічний рух, підтвердженням чого є той факт, що вже 1,4 млн гектарів у країнах ЄС віддано під органічне вирощування зернових. Тобто, за умови відповідності вимогам органічного виробництва, українські зернові можуть постачатись як продукція найвищої якості, що дозволить не тільки розширити експортні можливості, а й збільшити прибутки від їх продажу [2].

Проте реалізація цих намірів має базуватись на зміні законодавства, адже навіть при визначенні органічної продукції вимоги є різними: за українським законодавством до складу такої продукції має входити 90% органічних інгредієнтів, а за європейським – 95% [2].

Позитивним зрушенням з боку держави є прийняття “Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2021 роки” від 13.09.2017 року [11], що визначає пріоритетність розвитку органічного виробництва і запроваджує місцеві цільові програми підтримки та має на меті стимулювання переходу господарств на виробництво органічної продукції, забезпечення пріоритетності надання земельних ділянок для садівництва, виноградарства, хмелярства та органічного землеробства, збільшення площі сільськогосподарських угідь, на яких вирощується та виробляється органічна сільськогосподарська продукція, на 10 відсотків [11].

Крім цього, особливу увагу треба приділити “Експортній стратегії України (дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки” від 27 грудня 2017 року №1017-р, яка є стратегічним напрямком переходу від експорту сировини до експорту наукомісткої інноваційної продукції; визначає географічні пріоритети для експорту до 2021 року (так звані “ринки у фокусі”); формує орієнтири для створення світових ланцюгів доданої вартості.

За умови, що Україна досягне визнання рівнозначності стандартів з міжнародними у сфері органічного виробництва та обігу, це значно спростить умови ведення бізнесу та збільшить виробничий та експортний потенціал України [12]. Варто зазначити, що органічний ринок є преміальним, як визнають суб'єкти органічного руху. За інформацією комерційної служби Посольства США в Україні середня окупність інвестицій в українське органічне землеробство становить приблизно 300% [3], тому воно є одним з найпривабливіших напрямів для інвестицій в Україну.

Висновки. За останні кілька років Україна стала важливим постачальником органічної продукції на західні ринки, зокрема в країни ЄС. При такому розмірі площ та належній їх диверсифікації доцільно розвивати не тільки органічне рослинництво, а ще й тваринництво.

Органічний ринок є привабливим для фермерських господарств тим, що рентабельність бізнесу практично в будь-якому з його сегментів істотно вище, ніж у традиційному аграрному виробництві. Виробництво менш механізоване, потребує ручної праці та може зберегти традиції господарства і зменшити відтік селян до міст. Таке виробництво заохочує фермерів до співпраці задля зниження сертифікаційних, транспортних чи інших витрат.

Фермерські господарства, сімейні ферми у 2017 році отримали сертифікати для виробництва малини та інших ягід, що дає можливість об'єднувати органічне виробництво з нішевим, тим самим збільшуючи прибутковість. Саме тому ведення органічного господарства дозволяє по-новому використовувати наявні природні ресурси.

Отже, зважаючи на ту обставину, що країна багато імпортує і недостатньо експортує товарів з високою доданою вартістю, що спричиняє тиск на зовнішньоторговельний баланс та, у свою чергу, ставить під загрозу макроекономічну стабільність та втілення економічних реформ, перспективним напрямком розвитку аграрного сектору України може стати виробництво органічної продукції, яке має високу додану вартість, створює нові робочі місця, підвищує якість життя та зумовлює можливість нарощувати експортний потенціал країни, що формує орієнтири для створення світових ланцюгів доданої вартості.

Список використаних джерел

1. Оверковська Т. Правові ознаки органічного виробництва сільськогосподарської продукції в Україні /Т. Оверковська // Підприємництво господарство і право. – №11. – 2017. – С. 94-98.
2. Аграрні стандарти ЄС. Що залишається поза увагою? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euointegration.com.ua>.
3. Аналіз ринку органічної продукції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agropolit.com>.
4. Українці пасуть задніх за споживанням органічної продукції// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://landlord.ua>.
5. В Україні не сертифікований жоден органічний виробник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://brdo.com.ua>.
6. Практичний довідник органічного експортера до ЄС / М.М. Дідух, М.О. Махновець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.agritrade-ukraine.com.
7. Гуменюк Г. Вимоги європейського законодавства щодо органічного виробництва рослинної та харчової промисловості / Г. Гуменюк // Стандартизація сертифікація якості. – 2013. – №6. – С. 21-26.
8. Мельник В.О. Зарубіжний досвід правового регулювання органічного виробництва (порівняльно-правовий аспект) / В.О. Мельник // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2014. – Вип. 197. – Ч. 2. – С. 79-90.
9. Настанови Європейської Комісії що додаткових офіційних перевірок органічної продукції 29 листопада 2016 року [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.ukraine.fibl.org>.
10. Постанова Ради (ЄС) №1235/2008 від 8 грудня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu>.

11. Концепція розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

12. Шукалов О.І. Органічне сільське господарство: еколого-економічні імперативи розвитку [монографія] / О.І. Шукалов, В.А. Чудовиська, А.В. Вдовиченко. – К.: ТОВ “ДІА”, 2015. – 248 с.

13. Андрєєва Н.М. Органічне виробництво як складова механізму екологізації економіки та забезпечення продовольчої безпеки / А.М. Андрєєва, Л.Е. Купінець // Органічне виробництво і продовольча безпека. – Житомир: “Полісся”, 2014. – С. 51-55.

14. Кіреєва Е. А. Органічне виробництво у системі пріоритетів сталого розвитку аграрного сектору економіки України / Е.А. Кіреєва // Органічне виробництво і продовольча безпека : [зб. доп. V Міжнар. наук.-практ. конф.]. – Житомир : ЖНАЕУ, 2017. – С. 301-308.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Overkovska, T. (2017). Pravovi oznaky orhanichnoho vyrobnytstva silskohospodarskoї produktsii v Ukraini [Pravovi signs of organic production of agricultural goods in Ukraine]. *Pidpriemnytstvo hospodarstvo i pravo - An enterprise is an economy and right*, 11, 94-98 [in Ukrainian].

2. Ahrarni standarty E S. Shcho zalyshaietsia poza uvahoiu? [Agrarian standards of ES. What does remain out of eyeshot?].(n.d.). *euointegration.com.ua*. Retrieved from <http://www.euointegration.com.ua/experts/2015/04/20/7033062/> [in Ukrainian].

3. Analiz rynku orhanichnoi produktsii v Ukraini [A market of organic products analysis in Ukraine]. (n.d.). *agropolit.com*. Retrieved from <https://agropolit.com/news> [in Ukrainian].

4. Ukraintsi pasut zadnikh za spozhyvanniam orhanichnoi produktsii [Ukrainians pasture back after a consumption organic produce].(n.d.). *landlord.ua*. Retrieved from <http://landlord.ua/ukrayintsi-pasut-zadnih-za-spozhyvannyam-organichnoyi-produktsiyi> [in Ukrainian].

5. Ukraintsi pasut zadnikh za spozhyvanniam orhanichnoi produktsii[Not a single organic producer is certificated in Ukraine]. (n.d.). *brdo.com.ua*. Retrieved from <http://brdo.com.ua/top/v-ukrayini-ne-sertyfikovanyj-zhoden-organichnyj-vyrobnyk/> [in Ukrainian].

6. Didukh M.M., & Makhnovets M.O.(2016) Praktychnyi dovidnyk orhanichnoho eksportera do YeS [A practical reference book of organic exporter is to ES]. *agritrade-ukraine.com*. Retrieved from <http://www.agritrade-ukraine.com> [in Ukrainian].

7. Humeniuk H. (2013) Vymohy yevropeiskoho zakonodavstva shchodo orhanichnoho vyrobnytstva roslynnoi ta kharchovoi promyslovosti[Vimogi the European legislation in relation to the organic production of vegetable and food industry]. *Standartyzatsiia sertyfikatsiia yakist - Standardization is a certification quality*, 6, 21-26 [in Ukrainian].

8. Melnyk V.O. (2014) Zarubizhnyi dosvid pravovoho rehulivannia orhanichnoho vyrobnytstva (porivnialno- pravovy aspekt) [Foreign experience of the legal adjusting of organic production (porivnialno- legal aspect)]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy – Scientific announcer of the National university of biotresources and nature management of Ukraine*, issue 197, (part 2), (pp.79-90) [in Ukrainian].

9. Nاستanovy Yevropeiskoi Komisii shcho dodatkovykh ofitsiinykh perevirok orhanichnoi produktsii 29 lystopada 2016 roku. [Options of European Commission that additional official verifications of organic products on November, 29, 2016]. (2016, November, 29). *ukraine.fibl.org*. Retrieved from http://www.ukraine.fibl.org/fileadmin/documents-ukraine/publications_presentations/Section_B-7_ [in Ukrainian].

10. Postanova Rady (IeS) №1235/2008 vid 8 hrudnia 2008 roku [Decision of Advice (ES) №1235/2008 from December, 8, 2008] (2008, December, 8) *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R1235&from=en> [in Ukrainian].

11. Kontsepsiia rozvytku fermerskykh gospodarstv ta silskohospodarskoi kooperatsii na 2018-2020 roky [Conception of development of farmer economies and agricultural cooperation is on 2018-2020 years]. (2017, September 13). *Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 veresnia 2017 r. № 664-r. - Order of Cabinet Ukraine from September, 13 in 2017 № 664-p. zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/664-2017-%D1%80#n8> [in Ukrainian].

12. Shukalov O.I., Chudovyska V.A., Vdovychenko A.V. (2015) *Orhanichne silske gospodarstvo: ekoloho-ekonomichni imperatyvy rozvytku [Organic agriculture: ecological-economic imperatives of development]*. Kyiv: TOV «DIA» [in Ukrainian].

13. Andrieieva N.M. L.E. Kupinets (2014) *Orhanichne vyrobnytstvo yak skladova mekhanizmu ekolohizatsii ekonomiky ta zabezpechennia prodovolchoi bezpeky [Organic production as constituent of mechanism of ecologization of economy and providing of food safety]*. Zhitomir: «Polissya» [in Ukrainian].

14. Kirieieva E. (2017) Organic Production in the Priorities of Sustainable Development. *International Conference "Organic Production and Food Security"* Pp. 301-308 [in Ukrainian]

ANNOTATION

SPECIFIC FEATURES OF ORGANIC PRODUCTS MARKET: NATIONAL AND EUROPEAN ASPECT

MAZUR Victor,
*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor, Vice-President of the
Ukrainian Scientific-Educational Consortium,
Rector of Vinnytsia National Agrarian University,*

KOVALCHUK Svitlana,
*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Economics,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The article considers the influence of globalization processes on the development of the organic products market in Ukraine and characteristic features of the European market. The export potential of the Ukrainian market has been studied, attention is drawn to the fact that the organic production of Ukraine is still export-oriented. The current state and trends in the development of the domestic market of organic products are analyzed; the

main importers of organic products from Ukraine are identified. At the same time, despite the increase in demand for organic products from Ukraine, the European market is interested in transparent relations with suppliers. It is emphasized that only products that meet European standards can enter the EU market. Today importers are faced with the risks of finding residues of the banned substances – pesticides – in the products of the Ukrainian producers. Therefore, every introduced EU Regulation, Directive or Decision is a tool that allows entering the EU markets and preventing the occurrence of undesirable consequences for the importer. The documents of the European Union that regulate the procedure for the import of organic products to the EU countries are described. It is noted that the Ukrainian market functions in the conditions of complete incapacity of the current legislation in the field of organic production. 99% of the organic market is certified according to foreign standards, therefore, State Food Safety Service is not able to verify the conformity of products. Algorithm for the process of export of organic products from Ukraine in accordance with the requirements of the European Commission with the mandatory use of the TRACES system is generalized. The effectiveness of the development of organic production in Ukraine, which has a high added value, is proved.

Keywords: market of organic products, certificate, markets of EU, TRACES electronic system, export strategy, farmer economies.

Fig. 2. Tabl. 1. Lit. 14.

АННОТАЦИЯ СПЕЦИФИКА РЫНКА ОРГАНИЧЕСКОЙ ПРОДУКЦИИ: НАЦИОНАЛЬНЫЙ И ЕВРОПЕЙСКИЙ АСПЕКТ

МАЗУР Виктор Анатольевич,
кандидат сельскохозяйственных наук,
вице-президент НУПК “Всеукраинский
научно-учебный консорциум”, ректор,

КОВАЛЬЧУК Светлана Ярославовна,
кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры экономики,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье рассмотрено влияние процессов глобализации на развитие рынка органической продукции в Украине и определяющие особенности европейского рынка. Исследован экспортный потенциал украинского рынка, обращено внимание на то обстоятельство, что органическое производство Украины пока ещё ориентировано на экспорт. Проанализировано современное состояние и тенденции развития внутреннего рынка органической продукции; определены основные импортеры органической продукции из Украины. При этом, невзирая на увеличение спроса на органическую продукцию из Украины, европейский рынок заинтересован в прозрачных отношениях с поставщиками. Подчёркнуто, что на рынок ЕС может попасть только та продукция, которая отвечает европейским стандартам. Сегодня импортеры сталкиваются с рисками наличия в продукции украинского производителя остатков запрещенных веществ – пестицидов. Поэтому каждый

введённый Регламент, Директива или Решение ЕС – это тот инструмент, который позволяет выйти на рынки ЕС и предупредить возникновение нежелательных последствий для импортера. Охарактеризованы документы Европейского союза, которые регулируют процедуру импорта органической продукции в страны ЕС. Отмечено, что украинский рынок функционирует в условиях полной недееспособности действующего законодательства в сфере органического производства. По зарубежным стандартам сертифицировано 99% органического рынка, следовательно, Госпродпотслужба не может проконтролировать соответствие продукции. Обобщенно алгоритм процесса экспорта органической продукции из Украины согласно требований Европейской Комиссии с обязательным использованием системы TRACES. Доказана эффективность развития органического производства в Украине, которое имеет высокую добавленную стоимость.

Ключевые слова: рынок органической продукции, сертификат, рынки ЕС, электронная система TRACES, экспортная стратегия, фермерские хозяйства.

Рис. 2. Табл. 1. Лит. 14.

Інформація про авторів

МАЗУР Віктор Анатолійович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, віце-президент ННБК “Всеукраїнський науково-навчальний консорціум”, ректор Вінницького національного аграрного університету (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: rector@vsau.org).

КОВАЛЬЧУК Світлана Ярославівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: syk_vsau@ukr.net).

MAZUR Victor – Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor, Vice-President of the Ukrainian Scientific-Educational Consortium, Rector of Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: rector@vsau.org).

KOVALCHUK Svitlana – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Economics, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: syk_vsau@ukr.net).

МАЗУР Віктор Анатольевич – кандидат сельскохозяйственных наук, вице-президент НУПК “Всеукраинский научно-учебный консорциум”, ректор Винницкого национального аграрного университета (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: rector@vsau.org).

КОВАЛЬЧУК Светлана Ярославовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: syk_vsau@ukr.net).

